תִּפְשׁוֹט [מדינו של בר פדא] את ספיקו של רב הושעיא. **דְּבָעֵי** – שהסתפק **רַב הוֹשַׁעְיָא**, באדם **הַנּוֹתֵן שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְאִשָּׁה**, **וְאָמַר** לָהּ כך, **בְּפרוטה אַחַת הִתְקַדְּשִׁי לִי הַיּוֹם**, **וּבְאַחַת** –בפרוטה האחרת **הִתְקַדְּשִׁי לִי לְאַחַר שֶׁאֲנַרְשִׁיךְ** – שמיד כשאגרשך מהקידושין שחלים עכשיו, יחולו קידושין חדשים, והספק הוא האם יכול אדם לעשות כן ויחולו הקידושין השניים, או לא.

על ספיקו זה של רב הושעיא אמרו רבי אבין ורב יצחק ברבי, שיש לפשטו לכאורה מדינו של בר פדא, שכשם שאדם יכול להקדיש נטיעות 'עד שיקצצו', ואם יפדם קודם הקציצה הרי הן חוזרות וקדושות, ומוכח שיש לו את האפשרות להקדישן מעתה, ויחול ההקדש אחר הפדיון, שהרי הפדיון חל ומועיל, אלא שהנטיעות חוזרות להיות קדושות מחמת ההקדש הראשון. **וְהָכָא נַמִּי** – גם כאן [בספיקו של רב הושעיא] יש לומר שיהא הדין **דְּהָווּ קִידּוּשֵׁי** – שהקידושין השניים יחולו, אחר שתתגרש ממנו מן הקידושין הראשונים [שבודאי חלים], מחמת הפרוטה האחרת.

אִיתְּעַר בָּהוּ – התעורר **רַבִּי יִרְמְיָה**, **וְאָמַר לְהוּ** לרבי אבין ורב יצחק ברבי, **מַאי קָא מַדְמֵיתוּן** – מדוע אתם מדמים מקרה **שְׁפָדָאן הוּא** עצמו [שבו אמר בר פדא שהן חוזרות וקדושות], **לְמִקְרָה שְׁפָדָאוּם אֲחֵרִים**, שגם אם פדאום אחרים לא יועיל פדיונם, ותחול הקדושה שוב מחמת הקדשו הראשון. לא כן הוא, ואין לדמות זה לזה, משום **שֶׁהָכִי** – כך **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, שכל מה שאמר בר פדא שאין הנטיעות יוצאות לחולין אלא חוזרות וקדושות, זה רק אם **פְּדָאָן הוּא** עצמו, שאז הן חוזרות לרשותו אחרי הפדיון, ושוב **חוֹזְרוֹת וְקָדוֹשׁוֹת**. ומשום שהקדישן 'עד שיקצצו', והרי זה כמי שאמר בשעת ההקדש במפורש שלא יועיל אם יפדם, אלא תשוב הקדושה לחול עליהם שוב ושוב. אבל אם **פְּדָאוּם אֲחֵרִים**, מודה גם בר פדא **שֶׁאֵין** הנטיעות **חוֹזְרוֹת וְקָדוֹשׁוֹת**, משום שאם פדאום אחרים כבר יצאו מרשותו, ואפילו שהקדישם לעולם [–'עד שיקצצו'], מכל מקום אין בכחו להחיל קדושה עליהם אחר שאינם שלו.

וְאִשָּׁה שנתגרשה מבעלה **כְּ'פְדָאוּהָ אֲחֵרִים' דָּמְיָא** [–היא דומה], כיון שאחר שנתגרשה כבר אינה ברשותו, אלא ברשות עצמה. וכדי שיחולו שוב קידושין, צריך את רצונה והסכמתה להתקדש, ואין בכחו להחיל קידושין מראש על מה שיהיה אחר הגירושין. וכיון שאשה שנתגרשה דומה לפדאוה אחרים, גם בר פדא יודה שאין הקידושין השניים חלים אחר הגירושין. ואין לפשוט מכאן את ספיקו של רב הושעיא שיועילו הקידושין.

הגמרא מביאה מקור נוסף לחילוק שאמר רבי ירמיה:

אִיתְּמַר נַמִּי – עוד נאמר בזה, **אָמַר רַבִּי אַמִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא שָׁנוּ** שאין הפדיון מועיל והנטיעות חוזרות וקדושות, **אֶלָּא כְּשֶׁפְּדָאָן הוּא** [ופדיונו אינו מועיל, משום שהתנאי שהתנה בשעת ההקדש שיהיו קדושות עד הקציצה, גורם שהקדושה תחול עליהן שוב ושוב כל זמן שלא נקצצו], **אֲבָל** אם **פְּדָאוּם אֲחֵרִים** והוציאו את הנטיעות מהקדש לחולין, פדיונם מועיל והן יוצאות לחולין **וְאֵין חוֹזְרוֹת וְקָדוֹשׁוֹת** [ומשום שכיון שפדאום אחרים יצאו מרשות הקדש לרשותם של אחרים, והרי אותם אחרים לא הקדישום שוב, ואין בכחם הקדשו הראשון להחיל קדושה על מה שאינו ברשותו].

וכלל הוא, 'בנדרים הלך אחר לשון בני אדם' (לקמן ע"ב ומט.), דהיינו שמפרשים את משמעות דבריו כפי משמעותם בלשון בני אדם.

משנה

הַנּוֹדֵר שלא ליהנות **מֵיּוֹרְדֵי הַיָּם** – מאלו המפליגים בים, **מוּתָּר** הוא **בְּהִנָּאה מִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה** – באלו שאין דרכם להיות 'יורדי הים' באניות. והנודר שלא ליהנות **מִיּוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה, אָסוּר** הוא בהנאה אף **מִיּוֹרְדֵי הַיָּם, שֶׁיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּכְלָל יוֹשְׁבֵי הַיַּבָּשָׁה** –שלשון 'יושבי היבשה כולל אף את אלו שנמצאים בים בשעה שנודר, כיון שסופם לעלות ליבשה. ומוסיפה המשנה, שמה שאמרו 'יורדי הים', **לֹא כְּאֵלּוּ** – אין הכונה לאלו **שֶׁהוֹלְכִין מַעֲבוֹ לְיָפוֹ** שמהלך יום אחד ביניהם, וחוזרים מהר ליבשה, **אֶלָּא כְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְפָרֵשׁ** – להפליג למרחקים. והגמרא תבאר את כוונת המשנה בזה.

גמרא

הגמרא מבארת על מה נאמרו סיום דברי המשנה 'לא כאלו שהולכין מעבו ליפו' וכו', אם על תחילת המשנה, או על סופה:

רַב פָּפָּא וְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא נחלקו ביניהם, ולא ידוע מה סבר כל אחד מהם, **חַד** מהם **מַתְנֵי אַרִישָׁא** – שונה את סיום דברי המשנה 'לא כאלו ההולכים' וכו' על הנאמר ברישא 'הנודר מיורדי הים', **וְחַד** מהם **מַתְנֵי אַסֵּיפָא** – שונה זאת על הנאמר בסיפא 'הנודר מיושבי היבשה'.

הגמרא מבארת את המשנה לפי דבריהם:

מַאן דְּתָנֵי אַרִישָׁא – מי ששונה את הדברים על הרישא, **מַתְנֵי הָכִי** – שונה את המשנה כך, **'הַנּוֹדֵר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם מוּתָּר בְּיוֹשְׁבֵי יַבָּשָׁה', הָא** [–אבל] **בְּיוֹרְדֵי הַיָּם** עצמם הוא **אָסוּר**, ועל כך מסיימת המשנה, **וְיורדי הים** שהוא אסור בהם, **לֹא כְּאֵלּוּ**

אגרות קודש

ב"ה, ז' תמוז, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו, כבקשתו יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

ומה שכותב, אם לשמור שלשת השיעורים גם בשבת ויום טוב, פשיטא שכן הוא ואדרבה, ומה שכותב שאין נוהגים לומר תהלים בשבת ויום טוב, אינו כן, ומנהג בכל תפוצות ישראל להרבות בשבת ויו"ט באמירת תהלים.

ובמה שכתב אודות תיקון לעון הידוע, צריכים להיות זהיר בטבילת עזרא, ולהיות חקוק בזכרונו דברי תורה, ומהם לימוד המשניות ולהרבות באותיות התורה והתפלה, לתת לצדקה לפני תפלת שחרית בכל יום חול, ולהתעסק בעניני ללמד ובעניני חינוך על טהרת הקדש, ובעיקר להסיח דעתו מכל הענין אפילו מתיקונו עד לאחר הנשואין.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

הַהוֹלְכִים מֵעִבּוּ לְיָפוֹ, שבהם הוא מותר כיון דְּהָלֵין [–שאלו] יוֹשְׁבֵי
יַבָּשָׁה נִינְהוּ – שמחמת המרחק הקצר שביניהם נחשבים לישובי
יבשה ולא יורדי הים, אֶלָּא רק מֵמֵי שֶׁדַּרְכָּן לְפָרֵשׁ למרחקים הוא
אסור, שרק הם נחשבים יורדי הים.
וּמַאן דְּמַתְנֵי אִפֵּיפָא – ואילו מי ששונה את סיום המשנה על
הסיפא, מַתְנֵי הָכִי – שונה את המשנה כך, 'הַנּוֹדֵר מִיּוֹשְׁבֵי יַבָּשָׁה
אָסוּר אף בְּיוֹרְדֵי הַיָּם', ועל כך מוסיפה המשנה, שמה שאמרו
שהוא אסור אף ביורדי הים, 'וְלֹא בְּאֵלּוּ הַהוֹלְכִים מֵעִבּוּ לְיָפוֹ בִּלְבָד
נאסר, אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּמֵי שֶׁדַּרְכּוֹ לְפָרֵשׁ למרחקים גם בהם הוא אסור,
שאף הם נקראים יושבי היבשה הוֹאִיל וְסוֹפוֹ לְיַבָּשָׁה סָלִיק – כיון
שסופם לעלות ליבשה.

משנה

הַנּוֹדֵר שלא ליהנות מֵרוֹאֵי הַחַמָּה, אָסוּר בהנאה אַף בְּסוּמִין – גם
מעוורים ואף שהם אינם רואים את החמה, שֶׁכֵּן לֹא נִתְכַּוֵּון וֶה
באומרו 'רואי החמה' אֶלָּא לְמִי שֶׁהַחַמָּה רוֹאָה אוֹתָן –לאלו שהחמה
זורחת עליהם, ואף העוורים בכלל.

גמרא

הגמרא מבררת למה האומר 'רואי החמה' מפרשים שכוונתו
'נראים לחמה', ואף עוורים בכלל:
מַאי טַעְמָא מפרשים שכוונתו לאלו שהחמה רואה אותם, ולא
לאלו שהם רואים את החמה ובא למעט עוורים. ומבארת הגמרא,
מִדְּלָא קָאָמַר 'מִן הָרוֹאִין', כלומר, אם כוונתו לאלו שרואים את
החמה ולמעט עוורים, היה לו לומר 'מן הרואין' סתם, ומדוע
הוסיף 'חמה', הלא כל הרואים רואים גם את החמה. אלא ודאי
כוונתו למי שהחמה רואה אותם, ולא נתכוין למעט את העוורים.
אלא לְאַפּוֹקֵי – למעט מנדרו דָּגִים וְעוֹפָרִים שהם אינם נראים
לחמה, שהדגים מכוסים במים, ואף העוברים מכוסים במעי אמם.

משנה

הַנּוֹדֵר שלא ליהנות מִמְּשַׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ, אָסוּר לו ליהנות בְּקַרְחִין ואף
על פי שאין להם שיער, וּבַעֲלֵי שְׁיבוֹת – זקנים ואף על פי ששערם
הלבין. וּלעומת זאת מוּתָּר בהנאה בְּנָשִׁים וּבקְטַנִּים ואף ששערם
עדיין שחור, שֶׁאֵין נִקְרָאִין שְׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ אֶלָּא אֲנָשִׁים – הכינוי
'שחורי הראש' שייך רק לאנשים גדולים, ולא לנשים וקטנים,
וכמבואר בגמרא בסמוך.

גמרא

הגמרא מבררת מפני מה הוא אסור בקרחים:
מַאי טַעְמָא שהנודר משחורי הראש הרי הוא אסור בקרחים, ואף
על פי שאין להם שיער. ומבארת הגמרא, מִדְּלָא קָאָמַר במפורש
'מִבַּעֲלֵי שֵׂעָר', שלשון זה בודאי ממעט קרחין, מוכח שאין בכוונתו
למעט את הקרחין.
שנינו במשנה, שהנודר מ'שחורי הראש' הוא אסור אף בקרחים
וזקנים, וּמוּתָּר בְּנָשִׁים וּבקְטַנִּים, שֶׁאֵין נִקְרָאִין 'שְׁחוֹרֵי הָרֹאשׁ' אֶלָּא
אֲנָשִׁים גדולים:
שואלת הגמרא, מַאי טַעְמָא שרק אנשים גדולים נקראים 'שחורי
הראש'. ומבארת, אֲנָשִׁים גדולים דִּמְכַפְּיִי רֵישֵׁיהוּ וְיָתְנִין
דְּמַנְּפוּ רֵישֵׁיהוּ – פעמים שראשם מכוסה, ופעמים מגולה, ולכך
לא שייך לכנותם 'מגולי הראש' או 'מכוסי הראש', אלא מכנים
אותם 'שחורי הראש', משום שרוב האנשים שערם שחור. אֲבָל
נָשִׁים לְעוֹלָם מְכַפְּיִי – ראשם תמיד מכוסה, ולכך מכנים אותם
'מכוסי הראש', וּקְטַנִּים לְעוֹלָם מְיַנְּפִי – ראשם תמיד מגולה ומכנים
אותם 'מגולי הראש'. ואם כן כשאמר 'שחורי הראש' ודאי כוונתו
רק לאנשים גדולים.

משנה

הַנּוֹדֵר הנאה מִן הַיְלוּדִים, כגון שאמר קונם שאיני נהנה מן
הילודים, מוּתָּר לו ליהנות ממי שיוולד בעתיד,
שלשון 'ילודים' משמעותו אלו שכבר נולדו. והנודר הנאה מִן
הַנְּעָרִים, אָסוּר מִן הַיְלוּדִים – אסור לו ליהנות אפילו מאלו שכבר
נולדו, שלשון 'נולדים' כולל גם את העתידים להוולד וגם את אלו
שכבר נולדו. רַבִּי מֵאִיר חולק, וּמַתִּיר אַף בַּיְלוּדִים – באלו שנולדו
כבר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, – נותנים טעם לדבריהם שאסור אף מן אלו
שכבר נולדו, משום שלֹא נִתְכַּוֵּון וֶה שאמר 'נולדים' לעתידים
להוולד דוקא ולמעט את אלו שכבר נולדו, אֶלָּא כוונתו במה
שאמר 'נולדים' – בְּמִי שֶׁדַּרְכּוֹ לְהִוָּולֵד – למי שבא לעולם בדרך של
לידה, וכמבואר בגמרא.

גמרא

הגמרא מבארת את דברי רבי מאיר שהנודר מן הנולדים מותר 'אף
בילודים':
שואלת הגמרא, לְרַבִּי מֵאִיר שאמר שמותר 'אף בילודים' – באלו
שנולדו, ומשמע שוֹלֹא מִיבַּעְיָא נוֹלָדִים – אין צורך לומר שמותר
בעתידים להוולד, ואם כך שהוא מותר בשניהם אֶלָּא מִמַּאן אָסוּר
– על מי כן הוא נדר לאסור עצמו.
משיבה הגמרא, שלפי רבי מאיר הנודר מן הנולדים מותר רק
באלו שכבר נולדו, אך בעתידים להוולד הוא אכן אסור, וַחֲפוֹרֵי
מִיחַפְרָא וְהָכִי קָתָנֵי – לשון המשנה כאילו 'חסרה' וכך היא כתובה,
הַנּוֹדֵר מִן הַיְלוּדִים, מוּתָּר בַּנּוֹלָדִים – בעתידים להוולד. והנודר מִן
הַנּוֹלָדִים, אָסוּר בַּיְלוּדִים – אפילו באלו שכבר נולדו. וְרַבִּי מֵאִיר
חולק על תנא קמא הסובר שהנודר מן הנולדים אסור בשניהם,
וְאוֹמֵר שֶׁאַף הַנּוֹדֵר מִן הַנּוֹלָדִים מוּתָּר בַּיְלוּדִים –באלו שכבר נולדו,
כִּי הֵיכִי – וכמו דִּנְודֵר מִן הַיְלוּדִים מוּתָּר בַּנּוֹלָדִים – בעתידים
להוולד ואסור רק באלו שנולדו כבר.
הגמרא מקשה על רבי מאיר הסובר שלשון 'נולדים' משמעותו
העתידים להוולד:
אָמַר לֵיהּ – שְׁאָלוֹ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי, לְמֵימְרָא דְּ'נוֹלָדִים' דְּמַתְיַלְּדָן
מַשְׁמַע – האם נאמר [לרבי מאיר] שלשון 'נולדים' משמע דווקא
העתידים להוולד, אֶלָּא מַעֲתָּה כשאמר יעקב אבינו ליוסף בנו 'שְׁנֵי
בָנֶיךָ [–מנשה ואפרים] הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם', הָכִי נַמִּי
דְּאִיתַיְלְדָן הוּא – האם גם כאן הפירוש 'הנולדים' שיוולדו בעתיד,
והלא מנשה ואפרים נולדו כבר קודם לכן.
הגמרא דוחה את שאלתו של רב פפא, בכך ששואלת לצד שני:
וְאֶלָּא מַאי, רצונך לומר דְּיַלִּידוּ [דְּאִיתְיְלִדוּ] מַשְׁמַע – שלשון
'נולדים' משמע אלו שכבר נולדו, אֶלָּא מַעֲתָּה דִּכְתִיב (מלכים א' יג ב)
'חֲנָה בֶן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד, יאֹשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ', הָכִי נַמִּי דַּהֲווֹ –האם גם בזה
נוכל לפרש 'נולד' שכבר נולד, וְהָא עֲדַיִין מְנַשֶּׁה לֹא בָּא – אפילו
מנשה שהיה זקינו של יאשיהו עדיין לא נולד.
ומסיימת הגמרא, אֶלָּא ודאי שאין להוכיח מהפסוקים, שאכן
בלשון של תורה 'נולדים' מַשְׁמַע הָכִי וּמַשְׁמַע הָכִי – בין אלו שכבר
נולדו ובין העתידים להוולד, וּמכל מקום בִּנְדָרִים – כשאדם נודר
'מן הנולדים', הֲלָךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם – אין כוונתו למה שהתורה
קוראת 'נולדים', אלא למה שרגילים בני אדם לכנות 'נולדים'.
ובזה נחלקו תנא קמא ורבי מאיר, שלדעת תנא קמא לשון בני
אדם הוא על שניהם, ולדעת רבי מאיר רק על אלו העתידים
להוולד.
שנינו במשנה, שלחכמים הנודר מן הנולדים אסור בין באלו שכבר
נולדו ובין בעתידים להוולד. והמשנה מסיימת, וַחֲכָמִים נותנים
טעם לדבריהם וְאוֹמְרִים, לֹא נִתְכַּוֵּון וֶה שאמר 'נולדים' למעט את
אלו שכבר נולדו, אֶלָּא כוונתו, להדיר את עצמו מִכֹּל מִי שֶׁדַּרְכּוֹ
לְהִוָּולֵד – מי שבא לעולם בדרך של לידה: מבררת הגמרא, לדעת
חכמים שכוונת הנודר מן ה'נולדים' להדיר עצמו 'ממי שדרכו
להוולד', לְאַפּוֹקֵי מַאי – את מי הוא התכוין למעט. ומבארת,
שכוונתו היא לְאַפּוֹקֵי דָּגִים וְעוֹפוֹת, שכן הם אינם באים לעולם
בדרך של לידה, אלא הם בוקעים מביצה המוטלת על ידי האם.